

2. Tax on laziness, beards and selfies - how the budget was filled at different times [Online], URL : <https://fakty.com.ua/ua/lol/20170306-podatok-na-ledarstvo-borodu-i-selfi-yak-napovnyuvaly-byudzhhet-u-rizni-chasy/> (Accessed 06 Feb 2023).
3. TOP-10 strange taxes in history and in the world [Online], URL : <https://www.fairo.com.ua/blog/top-10-divnih-podatkov-u-istoriyi-ta-u-sviti> mire (Accessed 06 Feb 2023).
4. TOP-15 unusual taxes in the world of times [Online], URL : <https://globalcredit.ua/uk/novosti/top-15-neobychnyh-nalogov-v-mire> (Accessed 06 Feb 2023).

Abstract: *The concept of the term "taxes" is defined. The necessity of taxation of the country is indicated. The main features of the tax are considered. The variety of unusual taxes in the world, the period of their occurrence, the history, reasons and purpose of approving these taxes are studied.*

Keywords: *tax, mandatory payment, foreign experience, world.*

Науковий керівник:

Лункіна Т. І.,

д-р екон. наук, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: УДК 336.71

ООБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Кугляр Анна Андріївна

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто нововведення в процесі банківського кредитування у зв'язку з воєнними діями в Україні, зокрема законопроекти, які були підписані, проаналізовано показники кредитування у банківських установах України. Зазначено про важливість підтримки економіки, особливо важлива вчасна сплата заборгованості по кредиту. Запропоновано звернути уваги на процес реструктуризації боргу.*

Ключові слова: *кредит, воєнні дії, пільги, заборгованість.*

Період початку воєнних дій в Україні характеризується недотриманням правил ведення війни з боку держави-агресора. У зв'язку з цим, велика чисельність населення залишилася без житла (або має пошкодження житлового будинку), втратила роботу та доходи. Вторгнення росії спричинило великий тиск на банківський сектор України. Після початку повномасштабної війни попит на кредитні ресурси з боку населення знизився, а протягом перших місяців війни кредити надавались на поточні потреби клієнтів, іпотечне та автокредитування було неактуальним та майже не здійснювалось. Проте, головною проблемою залишається зростання заборгованостей позичальників за взяті раніше кредити.

Одним із перших кроків в цей період було запровадження «кредитних канікул». Вони характеризуються тим, що протягом воєнного стану, позичальник який має заборгованість відтермінується від сплати штрафів та нарахувань пені. Зобов'язанням банку було самостійне списання всіх штрафних санкцій своїх позичальників. Проте за користування кредитними коштами скасування відсотків не передбачається.

Згідно з Законом України №2120, у період дії воєнного стану та у 30-денний строк після дня його закінчення громадяни звільняються від обов'язку сплачувати неустойку (штраф, пеню) та інші штрафні платежі, передбачені кредитним договором, а також фінансовим установам заборонено збільшувати процентну ставку за користування кредитом у разі прострочення внесення платежів (крім випадків, коли зміна процентної ставки встановлена кредитним договором) [1].

Також було підписано законопроект №7441-1. Відповідно до нього передбачається призупинення виплат по кредитах фізичних осіб на рухоме/нерухоме майно, яке перебуває на окупованій території або на території ведення активних бойових дій та на майно, що було знищене або пошкоджено внаслідок воєнних дій (за наявності підтверджуючих документів) [2].

Загалом банківському сектору вдалось адаптуватись до кризових явищ, спричинених війною. Станом на 1 жовтня 2022 р. в Україні працювали 67 банків. Кількість діючих фінансових установ скоротилась лише на один банк – АТ «БАНК СІЧ». У серпні 2022 р. його було віднесено до категорії неплатоспроможних через невиконання зобов'язань за кредитами рефінансування НБУ, а на початку жовтня цього ж року було розпочато процедуру його ліквідації.

Обсяги чистих кредитів суб'єктам господарювання за III квартал 2022 р. знизилися: на 2,2% гривневих, на 10,0% у доларовому еквіваленті. Натомість зростав чистий гривневий кредитний портфель в групі державних банків. Активність у межах державних програм кредитування у III кварталі була низькою. Внаслідок цього поточна заборгованість позичальників за Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%» зросла лише на 2,3%, (у II кварталі цей показник становив 51,9%). Обсяг валових гривневих кредитів корпораціям майже не змінився за цей період з огляду на обмежену підтримку державних програм, водночас обсяг кредитів в іноземній валюті корпораціям зменшився на 4,9%. У III кварталі кредити домогосподарствам знизилися за всіма цільовими призначеннями, за винятком ситуативного зростання кредитів на придбання нерухомості.

У перші два місяці III кварталу вартість кредитів фізичних осіб зберігалася на рівні близько 20% річних. У вересні ставки зросли до близько 30% річних – сталого рівня, що був до лютого 2022 року. Ця зміна передусім пояснюється завершенням кредитних канікул, які банки запровадили від початку повномасштабної війни. Вартість гривневих позик суб'єктам господарювання впродовж III кварталу зростала до 20,1% річних. Відбулось підвищення ставки за ультракороткими кредитами великим підприємствам. Зростання ставок за кредитами МСБ стримувалося обмеженнями в рамках

державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» [3]. Оскільки за цією програмою передбачається можливість отримати кредит під 0% будь-якому бізнесу на період дії воєнного стану.

У цілому, питома вага непрацюючих кредитів підвищилася з початку повномасштабного вторгнення. Передусім зросла частка непрацюючих кредитів фізичним особам та корпоративних кредитів. Позики визнаються непрацюючими переважно внаслідок прострочення сплати. Процес зростання проблемних кредитів для банків був очікуваним, оскільки знизилась платоспроможність клієнтів або ж вони втратили майно, яке було в заставі для одержання кредиту.

Окремої уваги потребує питання щодо повернення кредитних коштів військовослужбовцями. Згідно з законом України №2459-IX, у період дії воєнного стану та протягом 90 днів від дня його припинення кредитори не мають права вимагати повернення кредитних коштів від військовослужбовців ЗСУ, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту та Держспецзв'язку; військовослужбовців, які отримали інвалідність на службі; членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти; осіб, які перебувають у полоні; осіб, з якими втрачено зв'язок; осіб, зниклих безвісти [4]. Це формулювання стосується лише повернення боргів за споживчим кредитом. Для того, аби банк дізнався, що його боржник належить до однієї з таких пільгових категорій, треба повідомляти у письмову форматі. У випадку, якщо банк відмовляється надавати відстрочку, варто написати скаргу до банку або ж в електронному форматі проінформувати безпосередньо НБУ.

Для того щоб у майбутньому, після закінчення воєнного стану, убезпечити себе від необхідності сплачувати великі суми заборгованості за відсотками та кредитом, клієнти банків мають можливість звернутись до свого обслуговуючого банку для проведення реструктуризації боргу. Цей процес дає можливість отримати зручніші умови щодо повернення кредитних коштів, наприклад, зменшити відсотки чи відстрочити платежі на певний час. Такого роду рішення банківські установи ухвалюють індивідуально по кожному клієнту. Такі фактори як: політика банку, наявність чи відсутність постійних доходів у боржника, сума кредитної заборгованості та кредитна історія клієнта можуть вплинути на остаточне рішення.

Отже, якщо особа не втратила свою платоспроможність, то слід і надалі вчасно сплачувати заборгованість за кредитом. Це буде підтримкою не лише для забезпечення діяльності банківської установи, а й убезпечить позичальника у майбутньому від сплати великих накопичених боргових сум.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України. №2120-IX, від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення : 03.02.2023 р.).
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії російської федерації проти України

№7441-1 від 14.06.2022. URL :
<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7441-1&conv=9> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

3. Огляд банківського сектору, листопад 2022. Національний банк України. URL :
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-listopad-2022-roku> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану в Україні : Закон України. №2459-IX, від 27.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20#Text> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

Abstract: *considered innovations in the process of bank lending in connection with the military actions in Ukraine, in particular the draft laws that were signed, analyzed lending indicators in banking institutions of Ukraine. The importance of supporting the economy was noted, especially the timely payment of loan debt. It is proposed to pay attention to the debt restructuring process.*

Key words: *credit, military actions, benefits, indebtedness.*

Науковий керівник:

Лункіна Т.І.,

д-р екон. наук, доцент, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 336.2

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ СПЛАТИ

Нестерчук Тетяна Володимирівна,

Здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто актуальність впровадження ІТ-технологій в податковій діяльності країни. Виявлено електронні системи адміністрування податків. Досліджено плани розвитку електронних сервісів, які забезпечують електронне адміністрування податків. Доведено важливість та переваги запровадження електронного адміністрування в Україні.*

Ключові слова: *податки, Податковий кодекс, Податкова служба України, Електронний кабінет платника податків, електронне адміністрування податків.*

В епоху цифровізації та диджиталізації більша частина економіки світу функціонує в електронному форматі. ІТ-технології дозволяють економіці будь-якої країни інтенсивно розвиватися. Задля покращення економічного стану України, було впроваджено низку реформ та програм стратегії розвитку. Вагомою частиною економіки нашої держави є податки. У зв'язку з цим, ми вважаємо доцільним розглянути вдосконалення саме цієї сфери.